

שמענוביץ איננו יודע את התוקף השירי של הדבור המתחיל. השורה הראשה איננה מצויה כמעט בשיריו; הוא מסוג המשוררים הליריים שיש להם להניד הרבה והם מביעים רחשי נפש לאין ספורות בשירה שוטפת שאינה יודעת מעצור: לא שורות אטומות, שהכונה אינה נאחזת במלותיהן הנפרדות, ולא שורות נקשות מרוב צמצום ומרוב משל. אך הוא מפתיע בזה שהוא מביע הרבה וכזה אחרי זה, מבלי להשתעבד לרגשנות יתרה, מבלי לערבב את ההרמוניה של יצירותיו השלמות. הוא מכפיל ומשלש את הרושם מבלי לחשוף כוונות נסתרות על ידי צרופי מלים חדשות; הוא משיג את זה על ידי רתמוס הולך וחוזר. מה שמשורר אחר פועל ברוב עמל, מתוך עיצור נשימה, בכח ההשוואה המכוונת עד כדי חוט השערה, משיג לפעמים שמענוביץ כמעט דרך אנכ, בעזרת השפה הנוחה, שרוב הדברים שבעולם מסבירים לה פנים, מוכנים להשתתף אתה בדבריהם, להתרועע אתה לרגע. אסנם כן: לרגע, ככל המשוררים הליריים מסוג זה, הפוטיים והקלים גם יחד, אין שמענוביץ שוהה אצל הענינים עד כדי למצות מהם מלוא השנה; אין לו צורך בזה, כיון שבין משאלות הלב אין אף אחת גוברת עד כדי תאוה עקשה וזרה. במקום היגיעה בלאימה, המכריחה לפעמים את היוצר קשה הלב לזרות הלאה מלים מובנות, רכות, המצטרפות בנקל, ולהחיל עד בוש לצרוף אחד ומיוחד של תאומי-מלים, — יודע כל משורר כמו שמענוביץ לתפוס את הקורא בלבו, להתנהג אתו באחיזה רגשה פיוטית, להונות אותו בכופל דברים שהם על פי רוב אחד, משברו של המשורר, של איש הפיוט כמו שמענוביץ, לא נגרע על ידי כך דבר; להפך: תמצית הכונה, המגורה בתוך מספר מלים עשויות גויות איננה עושה את שלה עד גמירא, היא רומזת לקורא המבין ושמה לה הסתר פנים בפני הקורא אשר איננו מבין; אבל שמענוביץ, אשר איננו מלצה בציוריו, הוא תמיד מוכן עד תום, בשביל זה הוא לא צריך להיות מה שקוראים מרפרף על פני הענינים; יש לו סגולה יותר טובה: הפיוטיות. בעצם הדבר לא כל משורר הוא גם פיוטי, יש רבים — וביניהם יוצרי אמת — אשר כרוב כחם לראות את העולם דמויות דמויות, כן מעטה אצלם אותה לאות-החושים המתוקה, אשר בגללה יראה האדם את כל החיים מבעד לאפר אחד, יוצרים כאלה מיטיבים לראות מאשר שאר האדם; הם עוסקים כל חייהם במעשה של גלוי הצורות, לעימת זה שולט בספרות גם הטפוס של משוררים פיוטנים; עולמם של אלה נשקף תמיד מבעד לרוק, הדברים רומזים להם ומעוררים אצלם רגשות. הם לא נוהגים תרמית או אולת כשהם ממשילים את עצמם לדברים רחוקים ומשונים; בשבילם הכל מרחף בתוך האר המכסה על הממשות, המגלם והורם צורות בנות-חלום, הם מתארים בבת אחת המון דברים שונים, שאינם מצטרפים לקצב אחד של מציאות, הם מיחסים לעצמם כחות ותכונות, שיש בהם זרות עד כדי גחוק, הם עוברים באימה פיוטית אחת על מעצורי הדמיון, על פני תהומות ההשנה, על פני כל אותו חוסר השווי שבעולם, אשר ביחס אליו חדלי כח הם גם המשל וההשוואה, אבל לעסת זה דבר אחד הנהו אצל משוררים כאלה נקי מכל דופי — המהוה הפיוטי. אחד הוא האור הורע על פני הדברים, הנענועים מצורפים לכליון נפש אחת, הסמל, המאפשר את כל הערבוביה הזאת של מעשה ילדות, הוא נאמן ולפעמים גם נחשב.

משורר לירי כזה הוא גם שמענוביץ, המוני חרוזיו — השוקקים והרפים במקצת גם יחד — ספונים תמיד רוק, אבל זהו רוק מוכן למפרע, הנסוך על פני הכל; עיני השיר אצלו הם בבחינת כליזוכית של חג, המסוררים במערכה חגיגית בארון מובדל, כלי בידר אננו מושך את העין בגלל זה שהוא גביש ומקרין לעברים; אבל הכל בצרוף אחד נראה כמעולף וזך מיוחד, אין ענין ואין צורך לנסות את כח הבלישה של השורה הבודדה, לבחון תוך כדי שהיה את התאורים הרודפים איש את אחיו: שדור המערכה לגבי שמענוביץ הנהו כמעט בטול היש השירי שלו, הדקורציה היא אצלו הכל, בה צפונה כל הכוונה, כל התפיסה הפיוטית של המשורר, מה שמוטל על חרוזיו להניד הנהו בלתי נחשב; כל הכח יוצא לקיום הסמנים את היקף, אם המשורר מצליח להאציל מראש על נושא השיה

על הליריקה של שמענוביץ.

הערך של שירת שמענוביץ הנהו תאיר בקומפוזיציה; החן של שירתו נובע מתוך הדבור השירי המעודן, בכל המחזור הגדול הזה של שירים ליריים, המנוון לכאורה לפי התוכן והצורה, אין המשל וההשוואה ממלאים כמעט כל תפקיד; אבל לעומת זה אוצרת הפרזה השיטפת של שמענוביץ תמצית פיוטית, שיש בכחה לברוא מצב נפש.

(*) דור שמענוביץ: כתבים, כרך ראשון, הוצאת "דביר".

שלו — ובוה מצליח שמעונובין בלי יוצא מן הכלל — אין אחרי כך הברל נכר להצלחה בין חלקי השיר; מה שיש בשורות מן הציוריות, מן הקשוח הראוי להיות הטיבת משל בפני עצמה — גם זה שוקק ונחפו להתמזג עם מלוא-היצירה. זהו קו האופי המציין את שמעונובין: לגרוע מבח ההכעה של החלקים בשביל להעדיף הבעה פיוטית על היצירה השלמה. משורר מסוג אחר, שטביעת-רוחו נכרת בכל צירוף מלים, לא תמיד מסוגל הנהו לתת מסגרת-חן תמימה ליצירה המשרכת את דרכה מעבר לנבול של שלשה או ארבעה בתי-שיר; שמעונובין יודע לשזור על שווי המשקל גם בדרך פיוטית ארוכה. שיריו יוצרים אצל הקורא מצב נפשו דל: הם מבשרים מראש את כל הבשורה; מי שמאמין לה, נהנה כבר לחפצה מאליו, מבלי שיהיה כפות להרעיד עפעף לזיקי דמיון הבאים לפתע פתאם. בשביל הקורא השיר של שמעונובין, גם הארוך ביותר, הנהו כלו אחד; אם פעם בפעם ישמע צליל מנעים פיישתיים, אם פה ושם יתלכדו פתאם החרווים לבית מסוגר של שירה — הרי אף אלה הם פרורי יצירה שאפשר לקלוט אותם תוך כדי חפזון, מבלי להסיח את הלב מן הנועם הנוח של היצירה השלמה. לנבי שמעונובין לא יתואר קריאה אגב תהיה של שבחה; הקורא זוכר תמיד ראשית-דבר, מנחש למפרע את האחרית, ואף זה לא פוגם ברושם, זה הרושם שהקורא מקבלו תמיד בשלמות למפרע. זאת איננה קריאה בכפיה, כשביל שורה אנוסה לשמש משען נוסף, להגביר דבר-מה מחדש; תשומת הלב נתנת פה מאהבה, זאת היא פנישה — בין המשיר לקוראו — היוצרת את החבה בכת אחת, בלי תנאי. ההכעה הראשונה, הכללית, היא היא המבטיחה דבר-מה; הלקווים שלאחרי כן אינם עלולים לקלקל יותר מדי, גלויי היצירה, הבאים בלתי צפויים, אינם מרוויים יותר את הנפש הרוויה למפרע, — הקשר נהיה פה אמיץ בראשית הקריאה — לפי רוב ההשגה הצפון בנושא השירה. התכונה הזאת של המשורר — להגביר למפרע את הכוונה הפיוטית של כל נושא, במקום שמשורר מסוג אחר אנוס לנתח את הדבר לדמויות דמויות — התכונה הזאת של שמעונובין עשתה אותו ליודע חן בבחינת הנושאים של כתבי הקודש. בין כל משוררי זמננו אין אף אחד היודע לדלות מן הביבליה תאורים מרומזים, דמוי דברים כמעט, ולהעלות עליהם תפארת חדשה, נכרת ומתאימה גם יחד, השירים מסוג זה מוסיפים לשירת שמעונובין לוית יצירה מיוחדת.

בוה הוא שמעונובין בלידיקה שלו — איש הפיוט המאציל לדברים חן כולל, המשיח כוונות יותר משהוא סגלה צורות, ואולם יש אשר הוא חורג ממסגרותיו ומאסף לעזרה — בכחורי המשוררים — את הדמיון המשיח כל מלה, המנרה כל צירוף, הפוקה עין רואה נכוחות לכל השואה, בשירי יצירה כאלה — כמו בשיר, על נהר כבר — משיג שמעונובין את השלמות הכפולה: את הנושא השירי שלו, שהנהו תמיד רוח-כוונה, הוא בונה חלקים חלקים מחוטבים, מפוארים ודוברי אמת בפני עצמם, ביצירות כאלה הוא סגלה כשרון נבחר.

שמעונובין כותב האידיליות — זהו סדר יצירה לעצמו, שבו ביהוד באה לידי גלוי יכולת-האמת שלו.